

Olympiáda zo slovenského jazyka a literatúry
Ročník 07-7. ročník, školský rok 2014/2015
Krajské kolo
Kategória: C
Úlohy

PRVÁ ČASŤ

UKÁŽKA č. 1

Prvý šok

Zažil som ho v sobotu ráno na spiatocnej ceste z Horného Smokovca na moje pracovisko v Tatranskej Lomnici. Predierajúc sa vývratmi striedavo na Ceste slobody a na trati tatranskej elektrickej železnice, takmer neveriac vlastným očiam, som si utváral prvú predstavu o nebývalom rozsahu pohromy. Povinnosť zmapovať postihnuté územie prikazovala predierať sa ďalej... Hoci záchranné zbory – hasiči, pracovníci Verejnoprospešných služieb mesta Vysoké Tatry a Štátnych lesov TANAP-u pracovali celú noc, k môjmu služobnému autu som sa nedostal. Ako veľakrát predtým mi pomohol kolega Dominik Michalík. S jeho autom sme prešli všetko, čo sa v ten deň dalo prejsť, a mohli sme zdesene konštatovať, že kalamita postihla mimoriadne veľké územie medzi Podbanským a Tatranskou kotlinou, dlhé vyše 30 kilometrov a celkovou výmerou vyše 12 000 hektárov lesov. Pri prepočte na objem vyvrátených a polámaných kmeňov nám vychádzalo obľudné číslo: dva a pol až tri milióny kubíkov.

<http://www.lesytanap.sk/08-archiv/clanky/kalamita.php>

Úloha č. 1

Označte odpoveď, ktorá najvýstižnejšie charakterizuje dôvod prvého šoku, o ktorom hovorí ukážka č. 1.

- A. nemožnosť dostať sa k služobnému autu
- B. celonočná práca záchranných zborov
- C. veľkosť postihnutého územia
- D. povinnosť zmapovať postihnuté územie

Úloha č. 2

Aký slohový postup prevláda v ukážke č. 1?

- A. informačný
- B. administratívny
- C. opisný
- D. rozprávací

Úloha č. 3

Ktoré z nasledujúcich slov je nesprávne vysvetlené v súvislosti s ukážkou č. 1?

- A. konštatovať - povedať

- B. kalamita - pohroma
- C. postihnuté - invalidné
- D. zdesene - zhrozene

Úloha č. 4

Ktoré gramatické kategórie zodpovedajú slovu *územie* z ukážky č. 1?

- A. ženský rod, jednotné číslo
- B. stredný rod, množné číslo
- C. ženský rod, množné číslo
- D. stredný rod, jednotné číslo

Úloha č. 5

V prvej vete ukážky č. 1 je podmet

- A. vyjadrený.
- B. rozvitý.
- C. viacnásobný.
- D. nevyjadrený.

UKÁŽKA č. 2

Veľkým ekologickým problémom lesného hospodárstva je chorobnosť lesa. Je typickým príkladom nepriameho a nepriaznivého vplyvu človeka na životné prostredie. Najmä priemyselná činnosť a doprava prispievajú k poškodzovaniu lesov. Z továrenských komínov a automobilových výfukov sa dostáva do ovzdušia veľa škodlivých látok. Znečistené ovzdušie pôsobí zhubne na lesné porasty nielen v okolí zdroja znečistenia, ale často aj veľmi ďaleko od neho. Postihnutý les ľahko podlieha chorobám. Stromy v lese vysychajú alebo sa oslabujú ich koreňové systémy. Chorý les ľahko podľahne náporu silnejšieho vetra a hmotnosti snehovej prikrývky. Stromy padajú a vzniká lesná kalamita.

Zemepis pre 7. ročník ZŠ

Úloha č. 6

Z ukážky č. 2 vyplýva, že lesná kalamita vzniká pri

- A. problémoch lesného hospodárstva.
- B. zvýšenej hmotnosti snehovej prikrývky.

- C. padajúcich ihličnatých stromoch.
- D. oslabení koreňových systémov.

Úloha č. 7

V každej z dvojice viet sa nachádza nesprávne slovné spojenie. Označ vety, ktoré sú z hľadiska slovenského pravopisu správne.

- A. Pri odstraňovaní kalamity urobili lesníci kus dobrej práce.
- B. Pri odstraňovaní kalamity odvieďli lesníci kus dobrej práce.
- C. Vedenie TANAP-u dalo súhlas na zväžanie dreva.
- D. Vedenie TANAP-u dalo súhlas k zväžaniu dreva.
- E. Lesná kalamita v roku 2004 sa odrazila na cene dreva.
- F. Lesná kalamita v roku 2004 sa prejavila na cene dreva.

Úloha č. 8

Prvá veta v ukážke č. 2 neobsahuje

- A. príslovkové určenie.
- B. predmet.
- C. nezhodný prívlastok.
- D. prísudok.

Úloha č. 9

Veľkým ekologickým problémom lesného hospodárstva je chorobnosť lesa.

Vypíšte z uvedenej vety nezhodný prívlastok.

Úloha č. 10

Označ možnosť, v ktorej sú určené vetné členy v správnom poradí.

Chorý les ľahko podľahne náporu silnejšieho vetra a hmotnosti snehovej prikrývky.

- A. Zhodný prívlastok, podmet, prísudok, príslovkové určenie spôsobu, predmet, zhodný prívlastok, nezhodný prívlastok, predmet, zhodný prívlastok, nezhodný prívlastok.
- B. Zhodný prívlastok, podmet, príslovkové určenie spôsobu, prísudok, predmet, zhodný prívlastok, nezhodný prívlastok, predmet, zhodný prívlastok, nezhodný prívlastok.
- C. Zhodný prívlastok, príslovkové určenie spôsobu, podmet, prísudok, predmet, nezhodný prívlastok, zhodný prívlastok, predmet, zhodný prívlastok, nezhodný prívlastok.
- D. Zhodný prívlastok, podmet, príslovkové určenie spôsobu, prísudok, predmet, zhodný prívlastok, nezhodný prívlastok, predmet, zhodný prívlastok, nezhodný prívlastok.

UKÁŽKA č. 3

Herkules - jeden z najväčších hrdinov klasickej mytológie. Syn vládcu bohov Dia a smrteľnej Alkmeny, najsilnejší muž na svete. V záchvate šialenstva, ktoré naňho zoslala Héra, zavraždil rodinu. Aby tento zločin odčinil, vládca Tyrintu Eurysteus mu prikázal vykonať dvanásť zdanlivo nevykonateľných prác.

Prečítajte si literárnu ukážku a potom správne odpovedajte na úlohy.

Déianeira:	Herkules, môj milý, ani nevieš, aká som šťastná!
Herkules:	Dúfam, že budeš šťastná aj u mňa doma...
Déianeira:	V slávnych Thébach? V meste so siedmimi bránami? <i>(nadšene)</i>
Herkules:	V meste so siedmimi bránami... Ale teraz sa poriadne prikry. Tu je môj plášť... Kentaur, ktorý robí prevozníka na tejto rieke, nás preniesie na druhý breh.
Herkules:	Buď pozdravený, dobrý kentaur! <i>(volá)</i>
Nessos:	Moje meno je Nessoss...
Herkules:	Moje je Herkules. A toto je princezná Déianeira.
Nessos:	Herkules...? <i>(zasyčí)</i>
Déianeira:	Kentaur Nessos? Patrón prevozníkov a moreplavcov?
Nessos:	Áno, princezná. Ráč na môj chrbát, sadni si a hlavne sa ma silno drž, kým ťa neprenesiem na druhú stranu...<i>(milo)</i>
Herkules:	Opatrne, Déianeira...
Nessos:	Len žiaden strach... <i>(zasyčí pre seba)</i> Herkules!
Déianeira:	Prečo neplávaš priamo k druhému brehu, drahý Nessos? <i>(po chvíli prekvapene)</i>
Nessos:	Po prúde rieky sa pláva ľahšie a hlavne rýchlejšie, princezná...<i>(škodoradostne)</i>
Déianeira:	Ale my sa potrebujeme dostať na druhý breh!
Nessos:	Na druhý breh sa potrebuje dostať Herkules...
Déianeira:	Herkules! <i>(prestrašene)</i>
Nessos :	Tvoj milý zabil niekoľko mojich bratov kentaurův!

Zdroj: Slovenský rozhlas

Úloha č. 11

Literárna ukážka č. 3 je z

- A. novely.
- B. románu.
- C. drámy.
- D. poézie.

Úloha č. 12

Ktorá z uvedených možností najpresnejšie charakterizuje ukážku č. 3?

- A. Anonymný príbeh o pôvode bohov, sveta, človeka, o usporiadaní sveta, zachováva sa tradíciou.
- B. Stredoveký literárny žáner, ktorý sa tematicky zameriaval na nejakú významnú

udalosť v dejinách národa.

- C. Epický žáner so smutným, až pochmúrnym dejom, ktorý má tragický záver.
- D. Stredoveký epický žáner; pojednáva o hrdinských činoch významnej osobnosti alebo celého národa.

Úloha č. 13

Ktorá z dvojice slov označuje prvé a posledné predstavenie divadelnej hry pre verejnosť?

- A. derniéra – generálka
- B. premiéra – derniéra
- C. repríza – premiéra
- D. rekvizita – premiéra

Úloha č. 14

Ktorý z uvedených znakov necharakterizuje divadelnú hru?

- A. prevládajú dialógy
- B. je prítomný rozprávač
- C. hra sa člení na dejstvá a obrazy
- D. postoj a reč tela herca

Úloha č. 15

Déianeira pochádza z Grécka. Aká je správna podoba obyvateľského podstatného mena ženského rodu?

- A. Grétka
- B. Gréčka
- C. Grékyňa
- D. Gréckyňa

Úloha č. 16

Frazeologické spojenie *herkulovská práca* vyjadruje:

- A. Schopnosť človeka premeniť na zlato všetko, čoho sa dotkne.
- B. Boh zoslal trest aj na obyčajných ľudí.
- C. Urputný a tvrdý odpor človeka voči niekomu alebo niečomu.
- D. Nesmierne namáhavú a ťažkú prácu.

Úloha č. 17

Vypíšte z ukážky č. 3 zložené slová.

UKÁŽKA č. 4

Zdenka Laciková
Koreň v rodnej zemi

V korunách stromov mladost' hniezdi
a pod jej krídlom tvoja duša
počíta všetky šťastné hviezdy.
obzrieť sa, zasmiať a či vzlykať?

Pevný je koreň v rodnej zemi
a čo má krídla – všetko letí.
Ak by bol svet dnes zrazu nemý,
kričal by kameň hlasom detí.

Dat' celé detstvo do uzlíka,
zabaliť všetko, čo má cenu,
Zaletieť až k nim v duchu skúša
na ceste k diaľkam, k neznámemu.

Už rastie báseň, zrelé semä,
v jej jemnosti je skrytá sila.
Aj keby ústa boli nemé,
aj tak by v srdci vykličil.

Zo zbierky: Do uzlíka

Úloha č. 18

Z ukážky č. 4 vyplýva, že

- A. spomienky na detstvo v nás pretrvávajú celý život.
- B. spomienky na detstvo rýchlo odletia.
- C. v dospelosti sa nemáme obzerať za minulosťou.
- D. spomienky na detstvo nám bránia v rozlete.

Úloha č. 19

Ukážka č. 4 je

- A. óda.
- B. balada.
- C. osobná lyrika.
- D. spoločenská lyrika.

Úloha č. 20

V ktorej z možností nie je umelecký prostriedok?

- A. už rastie báseň, zrelé semä
- B. semä už vykličilo
- C. ak by bol svet dnes zrazu nemý
- D. v jej jemnosti je skrytá sila

Úloha č. 21

V ktorej z možností sú správne určené nasledujúce umelecké prostriedky z ukážky č. 4:

v korunách stromov mladost' hniezdi / šťastné hviezdy/ kričal by kameň hlasom detí

- A. metafora, epiteton, personifikácia
- B. metafora, personifikácia, prirovnanie
- C. personifikácia, prirovnanie, epiteton
- D. personifikácia, epiteton, prirovnanie

Úloha č. 22

V bežnom prejave používame mnoho cudzích slov. Poznáte ich skutočný význam? Dokážte to správnym označením významu slova v nasledujúcich možnostiach.

ARGUMENTÁCIA

- A. vysvetľovanie na základe konkrétnych faktov
- B. postupnosť jednotlivých znakov
- C. spojenie častí do jedného celku
- D. žáner drámy

EMPATIA

- A. prejav choroby duševného charakteru
- B. schopnosť vcítiť sa do pocitov druhého človeka
- C. cudzie ženské meno
- D. objavenie hlavnej myšlienky v divadelnej hre

II. ČASŤ - TRANSFORMÁCIA TEXTU

Napište článok do školského časopisu o vašom vzťahu k svojmu rodisku v rozsahu 15 viet. Využite ukážku č. 4.

III. ČASŤ - ÚSTNA

Pripravte 5-minútový ústny prejav – rozprávanie, zamerané na environmentálne aktivity svojej školy.

Použitá literatúra:

Slovenský rozhlas

Laciková, Z.: Do uzlíka

Zemepis pre 7. ročník ZŠ

<http://www.lesytanap.sk/08-archiv/clanky/kalamita.php>

Autor: Mgr. Daniela Petříková

Recenzenti: PhDr. Eva Vrbanová, PaedDr. Mária Melichárová

Slovenská komisia OSJL

Vydal: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže, Bratislava 2015